

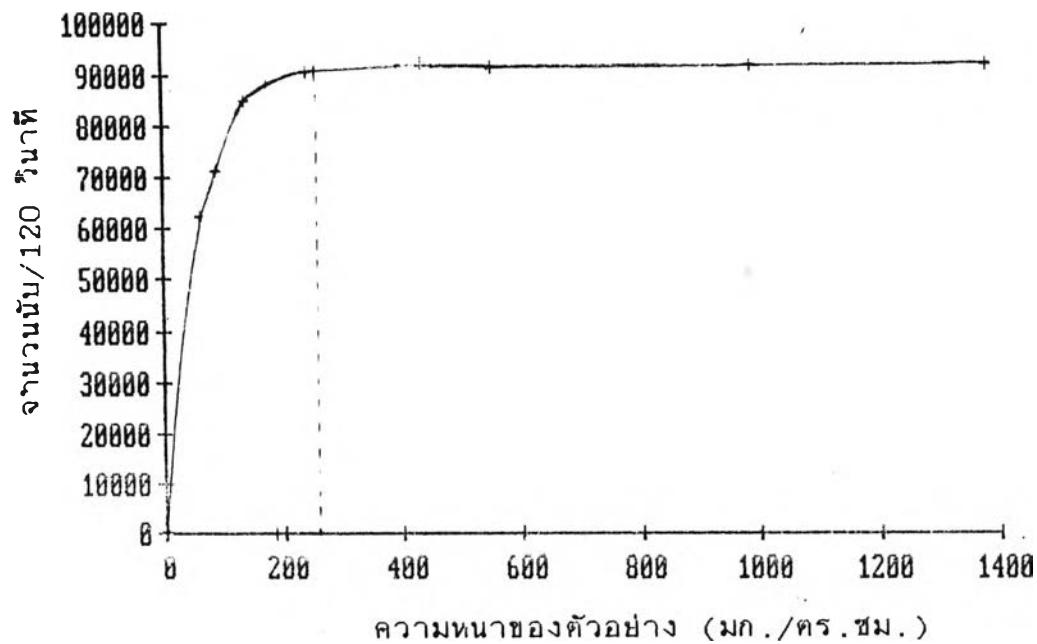
ผลการวิจัย

4.1 ความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มของรังสีเบตากระเจิงกลับกับความหนาของอลูมิเนียม

จากการใช้อะลูมิเนียมความหนาอยู่ในช่วง 0 ถึง 1379.8 มิลลิกรัมต่อตารางเซนติเมตร เป็นตัวอย่างในการวัดการกระเจิงกลับของรังสีเบตา พบว่าในช่วงความหนาประมาณ 0 ถึง 180 มิลลิกรัมต่อตารางเซนติเมตร ความเข้มของรังสีเบตากระเจิงกลับจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และเมื่อความหนาประมาณ 250 มิลลิกรัมต่อตารางเซนติเมตรขึ้นไป จะได้ความเข้มของรังสีเบตากระเจิงกลับค่อนข้างคงที่ แสดงว่าตัวอย่างที่มีความหนาประมาณ 250 มิลลิกรัมต่อตารางเซนติเมตรขึ้นไป ความเข้มของรังสีเบตากระเจิงกลับจะอิ่มตัว (Saturate) ผลการวิจัยแสดงในตารางที่ 4.1 และกราฟในรูปที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ความสัมพันธ์ระหว่างความชื้นของรังสีเบตากระเจิงกลับกับความหนาของอะลูมิเนียม

ความหนาของอะลูมิเนียม (มก./ตร.ซม.)	ความชื้นของรังสีเบตากระเจิงกลับ (จำนวนนับต่อ 120 วินาที)
0	0
61.5	62112
89.5	71006
137.0	84675
240.0	90451
394.3	91538
434.1	91860
551.4	91156
985.5	91456
1379.8	91440

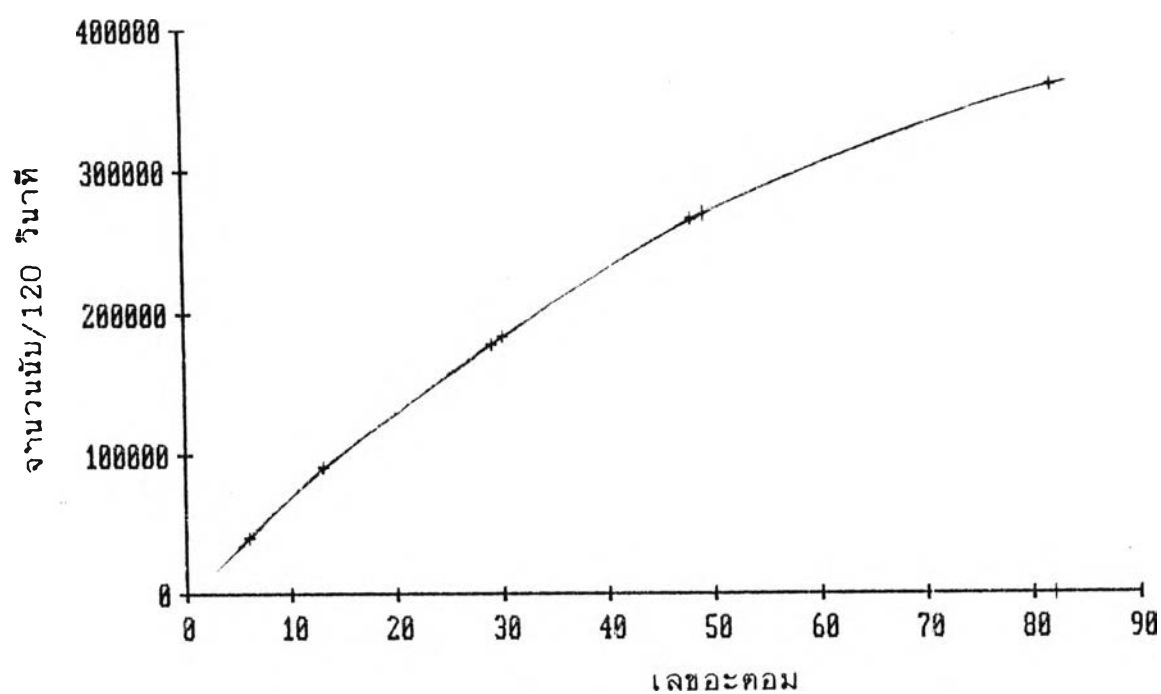
รูปที่ 4.1 ความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มของรังสีเบตากระเจิงกลับ
กับความหนาของอะลูมิเนียม

4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มของรังสีเบตากระเจิงกลับกับเลขอะตอมของธาตุต่างๆ

จากการใช้ธาตุ 6 ชนิด ที่มีเลขอะตอมอยู่ในช่วง 6 (คาร์บอน) ถึง 82 (ตะกั่ว) และความหนาประมาณ 250 มิลลิกรัมต่อตารางเซนติเมตรขึ้นไป เป็นตัวอย่างในการกระเจิงกลับของรังสีเบตา พบว่าความเข้มของรังสีเบตากระเจิงกลับเพิ่มขึ้นตามเลขอะตอมของธาตุ ดังในตารางที่ 4.2 และกราฟรูปที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มของรังสีเบตากระเจิงกลับกับเลขอะตอม
ของธาตุต่าง ๆ

เลขอะตอม	ธาตุและสัญลักษณ์	ความเข้มของรังสีเบตากระเจิงกลับ (จำนวนนับต่อ 120 วินาที)
6	คาร์บอน, C	40000
13	อะลูมิเนียม, Al	91021
29	ทองแดง, Cu	177404
30	สังกะสี, Zn	182732
48	แคดเมียม, Cd	266054
82	ตะกั่ว, Pb	359464

รูปที่ 4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มของรังสีเบตากระเจิงกลับกับเลขอะตอมของธาตุต่าง ๆ

4.3 ผลการหาพิสัยสูงสุดและพลังงานสูงสุดของรังสีเบตาที่กระเจิงกลับจากตะกั่วและดีบุก

จำนวนนับรังสีจากตะกั่วมีค่าสูงกว่าจากดีบุกโดยตลอด ดังผลการวิจัยในตารางที่ 4.3 และกราฟในรูปที่ 4.3 ซึ่งจากกราฟสามารถหาพิสัยสูงสุด(maximum range)ของรังสีเบตาที่กระเจิงกลับจากตะกั่วและดีบุกได้เท่ากับ 700 มิลลิกรัมต่อตารางเซนติเมตร และ 625 มิลลิกรัมต่อตารางเซนติเมตร ซึ่งคิดเป็นพลังงานสูงสุดเท่ากับ 1.543 Mev และ 1.397 MeV ตามลำดับผลการวิจัยชิ้นนี้เป็น การยืนยันว่าพลังงานสูงสุดของรังสีเบตาที่กระเจิงกลับมีค่าลดลงตามเลขอะตอมของตัวอย่างตามที่กล่าวไว้ และถ้ามีการเลือกนักรังสีเบตาในช่วงพลังงานที่เหมาะสม หรือใช้แผ่นกรองรังสีที่เหมาะสม จะสามารถเพิ่มความไวในการใช้ประโยชน์เทคนิครังสีเบตาที่กระเจิงกลับได้ จากการพิจารณาอัตราส่วนระหว่างจำนวนนับรังสีของตะกั่วต่อดีบุก เห็นได้ว่าอัตราส่วนจำนวนนับรังสีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามความหนาของแผ่นกรองรังสี กล่าวคือ เมื่อจากความหนาประมาณ 1.4 ไปเป็น 2.1 จนถึงความหนาประมาณ 551.4 มิลลิกรัมต่อตารางเซนติเมตร จากนั้นมีค่าลดลงเหลือประมาณ 1.9 ซึ่งแสดงว่าถ้าใช้ความหนาของแผ่นกรองรังสีที่เหมาะสม จะได้อัตราส่วนจำนวนรังสีของตะกั่วต่อดีบุกมีค่าสูงขึ้น ซึ่งเท่ากับว่าความไวในการหาปริมาณตะกั่วและดีบุกให้กับเทคนิคนี้มีค่าสูงขึ้น

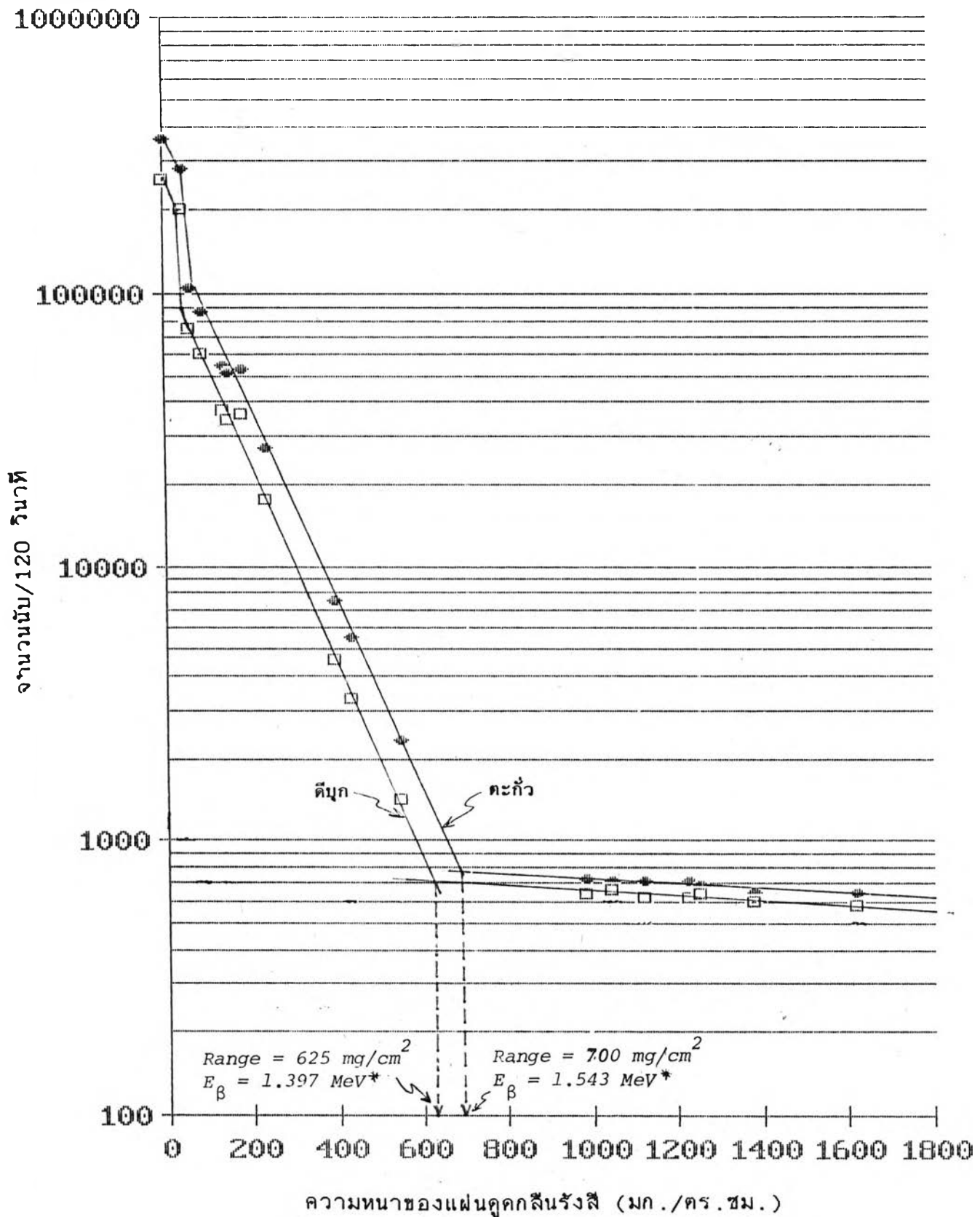
อย่างไรก็ตามอัตราส่วนนับรังสีสำหรับกรณีที่ใช้แผ่นกรองรังสีหนาๆ อาจมีความแปรปรวนมาก เพราะจำนวนนับรังสีมีค่าน้อย จึงต้องทำการวัดรังสีนานขึ้นสำหรับข้อมูลจำนวนนับรังสีที่ได้เมื่อใช้แผ่นกรองรังสีหนากว่าพิสัยของรังสีเบตา (ในที่นี้คือ ความหนาตั้งแต่ 985.5 มิลลิกรัม เท่ากับ 2 จำนวนนับรังสีในช่วงนี้ น่าจะมาจากเบรมส์สตราห์ลิ่งที่เกิดจากตะกั่ว และดีบุก โดยที่ตะกั่วมีเลขอะตอมสูงกว่าดีบุกจึงทำให้เกิดเบรมส์สตราห์ลิ่งได้มากกว่า

ตารางที่ 4.3 ความเข้มรังสีเบตากระเจิงกลับจากดีบุก ตะกั่ว เพื่อใช้แผ่นกรองรังสี
ความหนาต่าง ๆ

ความหนาของอะลูมิเนียม (มก./ตร.ซม.)	ความเข้มของรังสีเบตากระเจิงกลับ* (จำนวนนับต่อ 120 วินาที)			** อัตราส่วน จำนวนนับรังสี ตะกั่ว/ดีบุก
	ตะกั่ว	ดีบุก	แบคกราวด์	
0	358366	257123	1213	1.396
46.5	282548	202095	1006	1.400
61.5	105705	74715	724	1.419
89.5	86627	60270	710	1.443
137.0	54954	37248	687	1.484
151.0	51254	34469	668	1.497
183.5	52673	35774	674	1.481
240.0	27484	17713	636	1.572
394.3	7572	4600	630	1.749
434.1	5585	3300	611	1.850
551.4	2338	1406	618	2.183
985.5	724	643	564	2.025
1047.0	721	659	591	1.912
1123.0	718	622	536	2.116
1126.0	710	616	529	2.080
1256.0	693	636	525	1.514
1380.0	652	600	539	1.850
1619.8	644	575	499	1.908

* แก้ coincidence loss แล้ว แต่ยังไม่หักแบคกราวด์

** คำนวณเมื่อหักแบคกราวด์แล้ว

รูปที่ 4.3 การหาพิสัยสูงสุดและพลังงานสูงสุดของรังสีเบตาจากตะกั่วและดีบุก

* E_β คำนวณได้จากสมการ (2.9)

4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มของรังสีเบตากระเจิงกลับกับส่วนผสมของโลหะผสมตะกั่ว-ดีบุก เมื่อใช้แผ่นกรองรังสีความหนาต่างๆ กัน

จากการวัดความเข้มของรังสีเบตากระเจิงกลับจากตัวอย่างโลหะผสมตะกั่ว-ดีบุก ที่มีส่วนผสมต่าง ๆ กัน ทั้งที่ใช้และไม่ใช้แผ่นกรองรังสีวางไว้หน้าหัววัดรังสี พบว่า ความเข้มรังสีเบตากระเจิงกลับเพิ่มขึ้นตามปริมาณตะกั่ว เมื่อใช้แผ่นกรองรังสีความหนาเพิ่มขึ้น ความชันของกราฟมีค่าเพิ่มขึ้นด้วย ผลการวิจัยแสดงไว้ในตารางที่ 4.4 กราฟในรูปที่ 4.4

อย่างไรก็ตามในการใช้ความหนาของแผ่นกรองรังสีมาก มีผลทำให้อัตรานับรังสีลดลง และอัตราส่วนระหว่างจำนวนนับรังสีต่อแบค-กราวด์นั้นลดลงไปด้วย ทำให้ต้องใช้เวลานับรังสีนานขึ้น

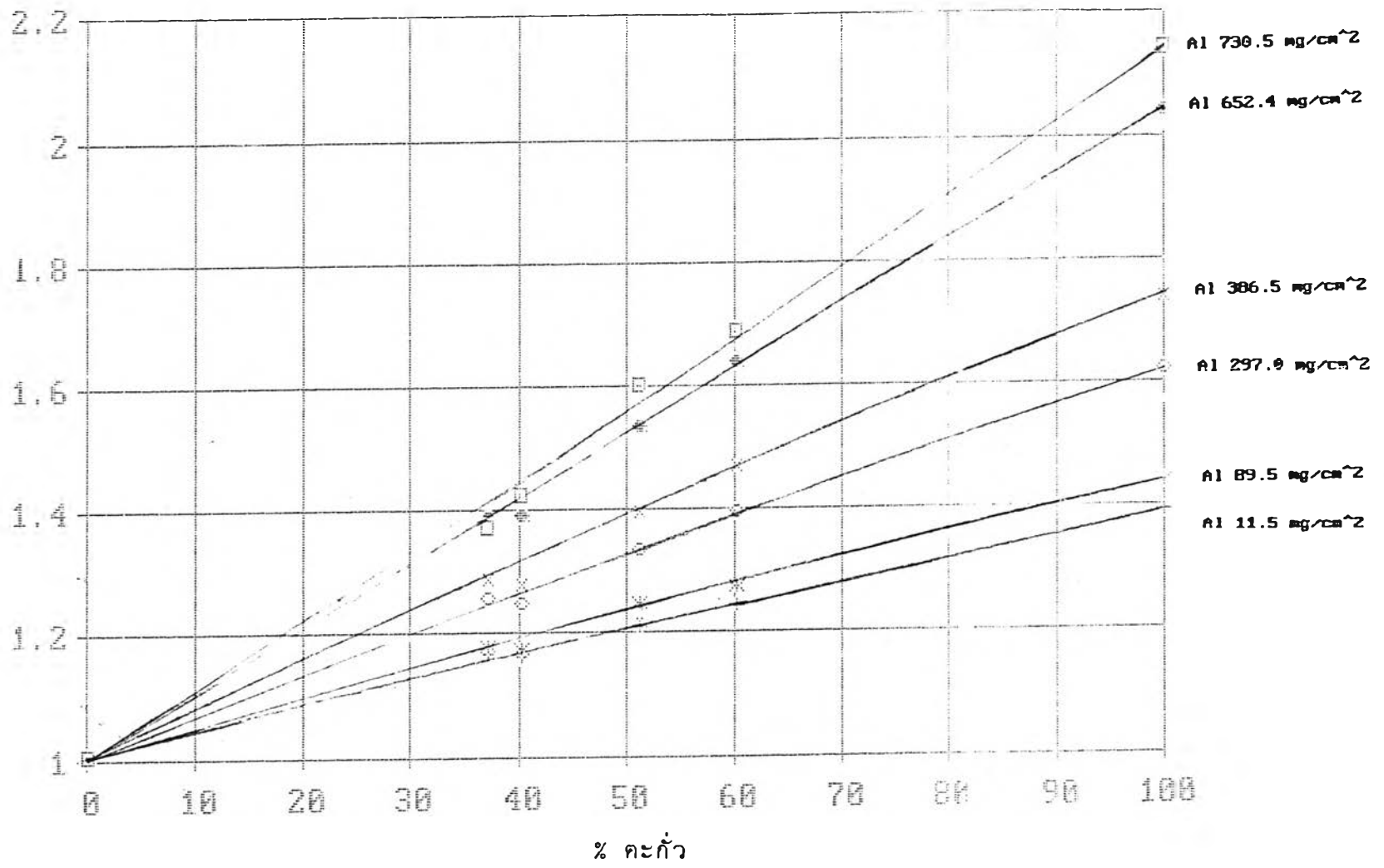
ตารางที่ 4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มของรังสีเบตากระเจิงกลับกับส่วนผสมตะกั่ว-ดีบุก
เมื่อใช้แผ่นกรองรังสีความหนาต่าง ๆ กัน

ความหนาของ อะลูมิเนียม (มก./ตร.ซม.)	เวลา (วินาที)	ความเข้มของรังสีเบตากระเจิงกลับ					
		ร้อยละของดีบุกและตะกั่ว (%Sn/%Pb)					
		99.9/0	63/37	60/40	49/51	40/60	0.01/99.99
0	60	129111 (1.0000)	148913 (1.1534)	148631 (1.1512)	156660 (1.2134)	160353 (1.2420)	178343 (1.3813)
11.5	60	102771 (1.0000)	119398 (1.1618)	119224 (1.1601)	12378 (1.2044)	127677 (1.2423)	142501 (1.3866)
89.5	120	62574 (1.0000)	73586 (1.1760)	73194 (1.1697)	78001 (1.2465)	79526 (1.2710)	89790 (1.4349)
297.0	420	40383 (1.0000)	50565 (1.2521)	50225 (1.2447)	53841 (1.3332)	56202 (1.3917)	65235 (1.6154)
386.5	800	36951 (1.0000)	47389 (1.2825)	47160 (1.2763)	51370 (1.3902)	54160 (1.4657)	64011 (1.7323)
540.0	3000	24556 (1.0000)	33646 (1.3702)	33890 (1.3801)	37356 (1.5213)	39971 (1.6278)	49134 (2.0009)
652.4	4800	16092 (1.0000)	22280 (1.3845)	22334 (1.3879)	24602 (1.5289)	26296 (1.6341)	32791 (2.0377)
730.5	5400	9366 (1.0000)	12790 (1.3656)	13288 (1.4187)	14941 (1.5952)	15739 (1.6805)	20018 (2.1373)

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บใต้จำนวนนับรังสี คือ อัตราส่วนจำนวนนับรังสีของโลหะผสมต่อจำนวนนับรังสีของดีบุก(99.9% Sn)

อัตราค่าจ้างงานบริษัทสีทองทะเลผสม

ค่าจ้างบริษัทสีทองทะเลผสม

รูปที่ 4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มของรังสีเบตากระเจิงกับส่วนผสมตะกั่ว-ดีบุก เมื่อใช้แผ่นกรองรังสีความหนาต่างๆกัน

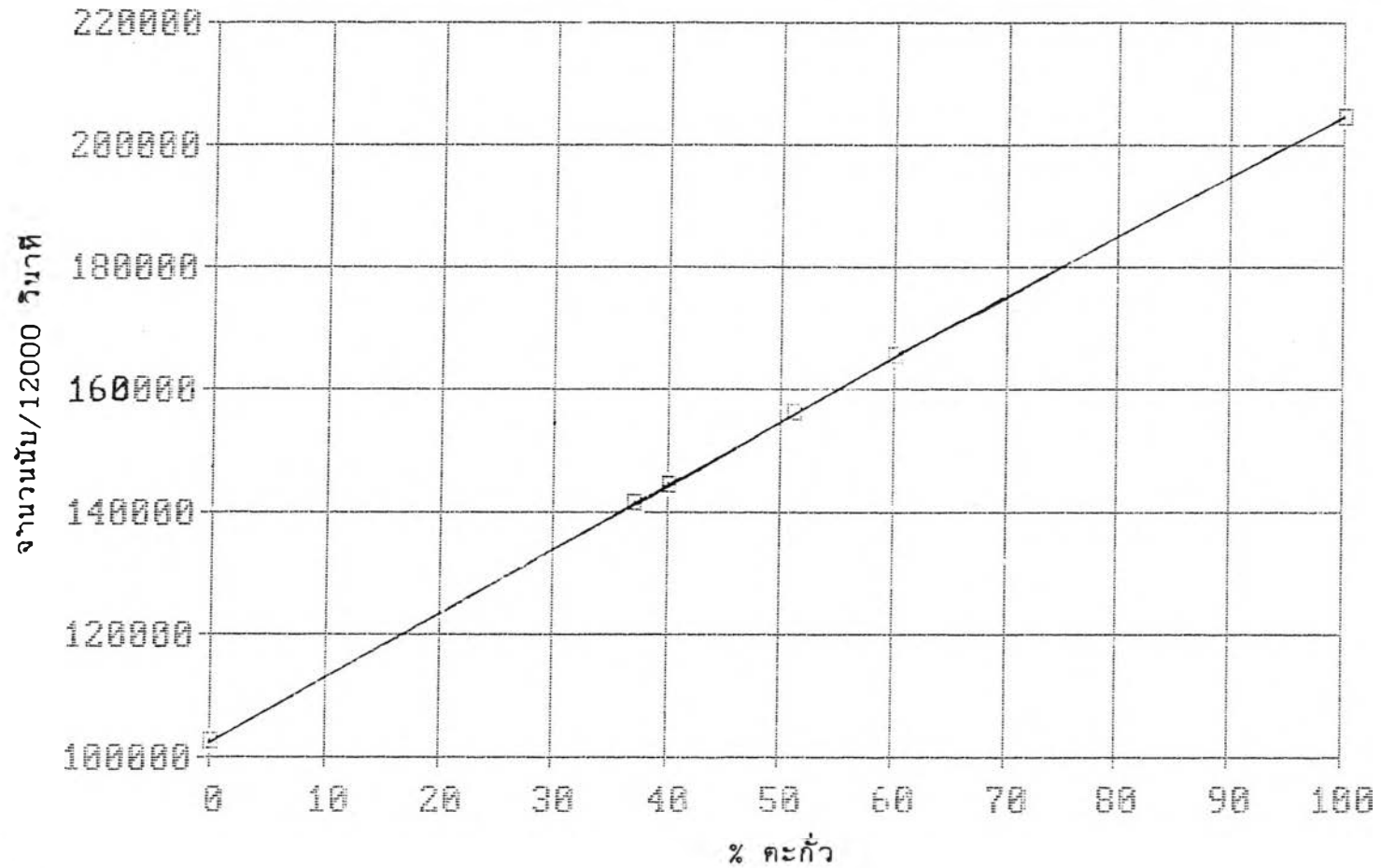
4.5 กราฟเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มของรังสีเบตากระเจิงกลับกับส่วนผสมของ ตะกั่ว-ดีบุกเมื่อใช้แผ่นกรองรังสีความหนาประมาณ 540 มิลลิกรัมต่อตารางเซนติเมตร

จากผลการวิจัยในหัวข้อ 4.4 เกี่ยวกับการใช้แผ่นกรองรังสี ในหัวข้อนี้ได้เลือกใช้แผ่นกรองรังสีที่มีความหนา 540 มิลลิกรัมต่อตารางเซนติเมตร ในการสร้างกราฟเปรียบเทียบสำหรับการหาปริมาณตะกั่วและดีบุก ของโลหะผสมตะกั่ว-ดีบุก เนื่องจากต้องใช้เวลานับรังสีไม่นานนัก คือ 3000 วินาที และได้ความชันของกราฟสูงพอ อ่างไรก็ตามเพื่อให้ได้จำนวนนับรังสีมากพอที่จะแยกความแตกต่างในช่วงราว 1% ของตะกั่วหรือดีบุกได้ และเพื่อให้ผลการนับรังสีเที่ยงตรง จึงทำการนับรังสีนาน 12000 วินาที(เท่ากับ 3 ชั่วโมง 20 นาที) ผลการวิจัยพบว่า จำนวนนับรังสีมีความเที่ยงตรงสูงมาก และมีค่าเพิ่มขึ้นตามปริมาณตะกั่วในส่วนผสมโลหะผสมตะกั่ว-ดีบุก ผลการวิจัยแสดงไว้ในตารางที่ 4.5 และกราฟในรูปที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มของรังสีเบตากระเจิงกลับกับส่วนผสมของตะกั่ว-ดีบุก
เมื่อใช้แผ่นกรองรังสีความหนาประมาณ 540 มิลลิกรัมต่อตารางเซนติเมตร

ส่วนผสมดีบุก-ตะกั่ว (%Sn/% Pb)	ความเข้มของรังสีเบตากระเจิงกลับ (จำนวนนับต่อ 12000 วินาที)	อัตราส่วนจำนวนนับรังสี ของโลหะผสมต่อดีบุก
99.9/0	101998	1.00000
63/37	140879	1.38119
60/40	143811	1.40993
49/51	155285	1.52243
40/60	164647	1.61422
0.01/99.99	203938	1.99943

$$Y = 101950.53459 + 1072.13640 X - 0.51700 X^2; R^2 = 0.99998$$

รูปที่ 4.5 กราฟเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มข้นของรังสีเบตากระเจิงกลับกับส่วนผสมตะกั่ว-คูป เพื่อใช้แผ่นกรองรังสีความหนาประมาณ 540 มิลลิกรัมต่อตารางเซนติเมตร

4.6 ผลการหาปริมาณโลหะตะกั่ว - ดีบุกในตัวอย่างชุด A โดยวิธีการระเหิดกลับของรังสีเบตา
เทียบกับวิธีการเรืองรังสีเอกซ์ และวิธีอะตอมมิกแอบซอร์บชัน

ผลการทดลองการหาปริมาณตะกั่วและดีบุกโดยวิธีการระเหิดกลับของรังสีเบตากับตัวอย่างชุด A 6 ตัวอย่าง จากโรงงานผลิต พบว่า ได้ผลวิเคราะห์ใกล้เคียงกับวิธีการเรืองรังสีเอกซ์ และวิธีอะตอมมิกแอบซอร์บชัน ดังแสดงในตารางที่ 4.6 แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าผลวิเคราะห์ด้วยวิธีการเรืองรังสีเอกซ์เกือบทั้งหมดมีค่าต่ำกว่าอีกสองวิธี โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวอย่าง 2A ได้ปริมาณตะกั่วต่ำไปเกือบ 3%

ตารางที่ 4.6 ปริมาณโลหะผสมตะกั่ว-ดีบุก ในตัวอย่างชุด A ซึ่งหาโดยวิธีการระเหิดกลับของรังสีเบตาวิธีการเรืองรังสีเอกซ์ และวิธีอะตอมมิกแอบซอร์บชัน

ตัวอย่าง	วิธีการระเหิดกลับของรังสีเบตา			วิธีการเรืองรังสีเอกซ์		วิธีอะตอมมิกแอบซอร์บชัน**
	จำนวนนับต่อ 12000 วินาที	ตะกั่ว (% Pb)	ดีบุก ⁺ (% Sn)	ตะกั่ว (% Pb)	ดีบุก (% Sn)	ดีบุก ⁺ (% Sn)
1A	101448	0.47	99.53	0.23	98.24	99.919
2A	140849	36.94	63.06	39.18	60.3	63.0
3A	142487	38.53	61.48	39.72	59.51	60.0
4A	153329	49.08	50.92	48.02	50.33	50.0
5A	164169	59.75	40.25	58.0	41.68	40.0
6A	203563	59.56	0.45	97.49	0	0.03

* = วิเคราะห์ด้วย XRF Spectrometer ที่ใช้หัววัดรังสี HPGe ที่ภาควิชานิวเคลียร์เทคโนโลยี

** = ข้อมูลจากโรงงานผลิตโลหะผสมตะกั่ว-ดีบุก

+ = หาจาก 100% - % Pb

4.7 ผลการหาปริมาณโลหะตะกั่ว – ดีบุกในตัวอย่างชุด B โดยวิธีการกระเจิงกลับของรังสีเบตา
เทียบกับวิธีการเรืองรังสีเอกซ์และวิธีหาคความถ่วงจำเพาะ

จากการทดลองหาปริมาณตะกั่วและดีบุกในตัวอย่างชุด B จำนวน 16 ตัวอย่างที่ได้จากการ
สุ่มเพื่อการตรวจสอบตามปกติในกระบวนการผลิต เพื่อหาปริมาณโลหะโดยวิธีหาคความถ่วงจำเพาะ
พบว่าส่วนใหญ่ใกล้เคียงกันทั้งสามวิธี ดังแสดงในตารางที่ 4.7 แต่บางตัวอย่างวิธีหาคความถ่วงจำเพาะ
ได้ค่าน้อยกว่าอีกสองวิธี

ตารางที่ 4.7 ปริมาณโลหะผสมตะกั่ว-ดีบุก ในตัวอย่างชุด B ซึ่งหาโดยวิธีการระเหิดกลับของ
รังสีเบตา วิธีการเรืองรังสีเอกซ์ และวิธีหาความถ่วงจำเพาะ

ตัวอย่าง	วิธีการระเหิดกลับของรังสีเบตา			วิธีการเรืองรังสีเอกซ์ *		วิธีหาความถ่วงจำเพาะ **
	จำนวนนับต่อ 12000 วินาที	ตะกั่ว (% Pb)	ดีบุก ⁺ (% Sn)	ตะกั่ว (% Pb)	ดีบุก (% Sn)	ดีบุก (% Sn)
1B	134066	30.40	69.60	3.87	66.27	69.9
2B	144006	40.0	60.0	41.66	58.03	63.8
3B	140879	36.97	63.03	38.06	61.01	62.7
4B	141913	37.97	62.03	38.23	60.2	62.6
5B	143976	39.97	60.03	39.54	58.1	60.7
6B	147978	43.86	56.14	43.18	55.74	60.5
7B	145552	41.50	58.50	41.7	56.16	60.1
8B	146860	42.77	57.23	43.53	54.84	60.0
9B	145577	41.52	58.48	41.34	56.6	59.9
10B	147379	43.28	56.73	44.05	55.43	59.8
11B	148079	43.96	56.04	44.85	54.22	59.6
12B	148750	44.61	55.39	44.04	53.89	59.5
13B	147500	43.39	56.61	43.32	56.01	59.4
14B	144371	40.35	59.65	41.81	55.97	59.3
15B	173544	69.08	30.92	65.61	34.15	31.5
16B	174012	69.55	30.46	68.68	32.91	31.4

* = วิเคราะห์ด้วย XRF Spectrometer ที่ใช้หัววัดรังสี HPGe ที่ภาควิชานิวเคลียร์
เทคโนโลยี

** = ข้อมูลจากโรงงานผลิต

+ = หาจก 100 % - %Pb

4.8 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มของรังสีเบตากระเจิงกลับกับส่วนผสมของทองเหลือง จากการนับรังสีเบตากระเจิงกลับจากตัวอย่างทองเหลืองที่มีส่วนผสมต่าง ๆ กัน 4 ตัวอย่าง พบว่าจำนวนนับรังสีแตกต่างกันไม่มากนัก ถึงแม้ว่าส่วนผสมจะแตกต่างกันมากดังผลการวิจัยในตารางที่ 4.8 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการนำเทคนิคนี้ไปใช้ประโยชน์ในการหาปริมาณธาตุในทองเหลืองมีความไวไม่พอที่จะ แยกความแตกต่างของปริมาณธาตุในช่วงน้อยๆ ได้ จากการคำนวณโดย Tittle's formular ได้ อัตราส่วนของจำนวนนับรังสีของสังกะสี ($Z = 30$) ต่อทองแดง ($Z = 29$) ตามตารางที่ 2.3 เท่ากับ $0.527633 / 0.515675 = 1.023$ เท่านั้น

ตารางที่ 4.8 ความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มรังสีเบตากระเจิงกลับกับส่วนผสมของทองเหลือง

ปริมาณส่วนผสม (%Cu/%Zn)	ความเข้มของรังสีเบตากระเจิงกลับ (จำนวนนับต่อ 240 วินาที)	อัตราส่วนจำนวนนับรังสี ของสังกะสีต่อทองแดง
95.06/4.94	353945	1.00000
70.06/30.0	356059	1.00597
60.56/39.5	356337	1.00676
2.75/97.25	364207	1.02899